
Romer på flykt

Seminarium med Ingrid Schiöler, flyktinghandläggare med mångårig erfarenhet av att arbeta med romska flyktingar.

Etnografiska museet, 13/2 2008.

Romernas historia är präglad av marginalisering och migration. Förföljelser mot romer kulminerade under andra världskriget, men de slutade inte där, utan fortsätter än i våra dagar. Kriget på Balkan drabbade romer hårt och många har levt på flykt i årtal. EU:s utvidgning har inneburit att fler romer från Östeuropa kommer till Sverige.

Ingrid Schiöler har i många år arbetat vid Röda Korset och har lång erfarenhet av att arbeta med romska flyktingar. Denna, journalistiskt bearbetade text, bygger på det föredrag hon höll på Etnografiska museet och de frågor som följde på hennes presentation.

Det är dags att göra upp med osynliggörandet!

Maria Leissner, ordförande för delegationen för romska frågor, inledde seminariet genom att säga hur glad hon var över utställningen om romerna och förintelsen som samtidigt visas på Etnografiska museet.

– Utställningen är historisk. Aldrig tidigare har det funnits någon utställning som behandlar romerna och förintelsen. Tack vare den har många uppgifter som tidigare varit okända kommit fram, konstaterade hon.

Under många år har omvärlden verkat för att förminska det lidande som romerna utsattes för under andra världskriget. I själva verket är detta en del

av den diskriminering som romer i alla tider utsatts för, menade Maria Leissner och fortsatte:

– Det är dags att göra upp med det historiska osynliggörandet av romerna. När vi ser på hur romerna behandlas idag märker vi hur de mekanismer som ledde fram till förintelsen fortfarande existerar i Europa. Tyvärr är romer alltjämt utsatta för förföljelse och etnisk rensning, just därför att de är romer. Jag tänker i första hand på Balkan, på de fångläger som påminner om koncentrationslägren, om nedbrända hus, avrättade människor. Allt detta har hänt på 90-talet och de människor som flytt för sina liv har inte mötts med förståelse i Sverige och andra demokratiska länder i Europa.

Lång erfarenhet av flyktingarbete

Ingrid Schiöler har i mer än trettio års tid arbetat för och tillsammans med romer i Sverige. Hon är för närvarande tjänstledig flyktinghandläggare på Röda Korset i Göteborg och har varit engagerad i ett stort antal fall med romer som flytt undan krig och våld i Europa.

Genom att beskriva enskilda fall och vad människor råkat ut för vill Ingrid Schiöler göra det lättare för alla att förstå de generella förföljelsemekanismer som drabbar romer.

– Känner man till det som hänt individer och den bakgrund som präglar deras liv blir det också lättare att förstå varför människor ofta väljer att inte berätta sanningen om det som hänt dem, konstaterade hon.

Romerna i Europa anges av många olika källor uppgå till mellan 10 och 12 miljoner. De är Europas största minoritet – stor nog för att kunna utgöra

ett eget land. Ändå – eller kanske just därför – är romerna en grupp som ständigt utsätts för övergrepp och diskriminering.

Den rädsla och osäkerhet som fortfarande präglar många romer som fått asyl i Sverige är svår att förstå för ”vanliga svenskar” som själva aldrig utsatts för förföljelse och diskriminering. Trots att den romska familjen kanske redan fått asyl vågar många inte berätta om sin verkliga identitet och vad de utsatts för. De är rädda för att det de säger ska påverka deras framtid i Sverige, kanske kan fel ord leda till att deras uppehållstillstånd dras in.

Det är ofta en stor skillnad mellan romska traditioner och majoritetssamhällets traditioner, något man måste ta hänsyn till i bedömningen av asylärenden. Vanliga begrepp kan ha helt olika betydelse. De flesta romer tänker t.ex. på en betydligt större släkt när man frågar efter familjemedlemmar än en svensk, som vanligtvis ser kärnfamiljen som familjen. I den romska personens liv är familjen det viktigaste och all uppfostran handlar om att tillhöra familjen. I västvärldens individualistiska fostran ligger tonvikten på individen. Frigörelsen och oberoendet är inte bara naturligt utan något i hög grad nödvändigt. Att känna till sådana väsentliga skillnader gör att man lättare kan förstå varandra, t. ex vid asylförhöret.

Kriget i Kosovo

– De politiska förändringarna i Europa sedan slutet av 80-talet har på många sätt gjort romernas situation än mer eländig än tidigare. När diktaturerna i öst föll kom romerna i kläm på ett helt annat sätt tidigare. Särskilt tydligt blev detta på Balkan. Konflikterna i före detta Jugoslavien

har skapat en situation där många romer sedan lång tid lever som internflyktingar, utan dokument och id-handlingar.

– Många av dem som tvingades fly från till exempel Kosovo förlorade allt. De har ingenting. Till slut blev deras situation ohållbar, det går inte att leva i ett samhälle där man inte får någon som helst hjälp och där man ständigt förföljs, diskrimineras och utsätts för rasistiska övergrepp. Att försöka ta sig till väst blev för många därför den enda utvägen.

När serberna hade makten i Kosovo var de flesta romska grupper förhållandevis väl integrerade i samhället. Efter Natobombningarna 1999 utsågs romerna snabbt till syndabockar och överlöpare. De anklagades för att samarbeta med serberna och i bombningarnas följd förekom regelrätta pogromer mot Kosovos romer. Deras hus brändes, kvinnor våldtogs och barn misshandlades.

– Bland de flyktingar som Makedonien tog emot från Kosovo så kunde jag tydligt se att här fanns det många familjer som inte var etniska albaner, men som försökte låtsas vara det. Det var också då vi för första gången började höra talas om en ny grupp, ashkalier, fortsatte Ingrid Schiöler.

De som majoritetsbefolkningen i Kosovo traditionellt med nedsättande ton kallar "magjup" (zigenare) och som före kriget uppgick till ungefär 150 000 personer delas idag upp i tre grupper: romer, ashkalier och egyptier, vilka ibland också kallas för RAE-grupperna.

Kortfattat skulle man kunna beskriva grupperna enligt nedan:

- Den romska gruppen talar i huvudsak romani som modersmål. Dessutom kan de allra flesta serbiska eller albanska. Många är muslimer, men en del romer är kristet ortodoxa. Det finns också

romer som bekänner sig till katolicismen, men bara ett mindre antal.

- Egyptierna har generellt varit assimilerade i det jugoslaviska samhället. De hävdar själva att de härstammar från Alexander den stores armé och många egyptier anser sig inte ha ett romskt ursprung. De flesta egyptier talar albanska och är muslimer.
- Ashkalierna har också ofta varit relativt välintegrerade Kosovo. De flesta ashkalier har albanska som modersmål och är muslimer. Vissa ashkalier anser precis som egyptierna att de inte har ett romskt ursprung, men andra uppger att deras far- och morföräldrar kunde tala romani, något som man ändå får ta som ett tecken på en romsk bakgrund.

Även om det finns en hel del traditioner som är gemensamma så lever grupperna relativt åtskilda. Till exempel så gifter man sig traditionellt framför allt inom den egna gruppen.

Det finns många ashkalier i Västsverige, (bland annat finns en ashkali-förening som har mer än 75 medlemsfamiljer). Många ashkalier kom som "jugoslaver" till Göteborgstrakten under arbetskraftsinvandringen på 1960-talet. Det var först i samband med NATO-bombningarna som de "gav sig till känna" som ashkalier, eftersom familjerna kände en stark oro för sina släktingar i Kosovo.

Periodvis har relationerna mellan romer, ashkalier och egyptier från Kosovo varit ansträngda, något som ytterligare försvagat deras situation. Eller som Ingrid Schiöler uttrycker det:

– Genom att dela upp minoriteter i ännu mindre grupper splittrar man dem ytterligare och därmed minskas möjligheten att sätta tryck på regeringen i landet.

Sedan mitten av 2007 har antalet romska flyktingar från Serbien åter ökat. Många av dem har sitt ursprung i Kosovo. Man kan tycka att den stora EU- och FN-närvaron i Kosovo borde ge romer tillräckligt skydd, men så är inte fallet.

Av de 150-200 000 romer som före kriget levde i Kosovo finns nu bara 20-30 000 kvar. Många lever under internationellt skydd och det är oklart hur deras situation kommer att bli nu när Kosovo utropat sin självständighet.

Trots de övergrepp romerna i Kosovo utsattes för har rapporteringen kring deras situation varit (och är fortfarande) mycket begränsad. Romerna är i hög grad osynliggjorda i den politiska rapporteringen från Balkan. Detta framgick också tydligt av mediebevakningen av flyktingströmmarna från Kosovo: När albanerna återvände hem till Kosovo och ersattes av 16 000 romer i flyktinglägren försvann också massmedia.

Bosniska romer i Sverige

I samband med Bosnienkriget i början av 80-talet fick ungefär 55 000 bosnier uppehållstillstånd i Sverige. Av dessa uppskattas ungefär tio procent vara av romsk etnicitet. Enligt en del uppgifter lever det så många som 3 000 bosniska romer bara i Göteborgstrakten.

Många väljer dock att inte berätta om sin romska identitet, av rädsla för att bli bemötta på ett förnedrande sätt, eller kanske därför att familjens

överhuvud bestämt att man ska agera på ett visst sätt. Man anger t.ex. att man är bosnisk muslim, och det faktum att familjerna ofta inte pratar romani, utan bosniska bidrar säkert också till att osynliggöra den romska bakgrunden.

De senaste åren har många bosniska romer "återupptäckt" sin identitet. Starten på denna process går ofta via bildandet av kulturföreningar: de äldre vill att ungdomar ska veta mer om historia och traditioner. Det handlar om mat, musik, kultur, hantverk, fotboll och annat.

– Samhörigheten är stark. Det är också uppenbart att de äldre kvinnorna pratar romani med varandra, att de har en tydlig romsk identitet.

Att berätta det man tror att andra vill höra

För den som aldrig själv varit flykting är det närmast omöjligt att föreställa sig hur det kan vara att stå inför polis och migrationpersonal som bokstavligt talat har ens liv i sina händer. Det man då säger kan vara avgörande för familjens framtid – om man får stanna i asyllandet eller inte. Resultatet blir ofta att flyktingen gör upp en historia som i och för sig kan vara sann, men där man utelämnat viktiga delar. Flyktingen väljer att berätta det han eller hon tror att myndighetspersonerna vill höra.

– Att fly är inget lätt val, men i många fall har människor inga alternativ. Att stanna kvar innebär att man riskerar att bli dödad eller utsatt för våld.

I Sverige fick många romska flyktingar som anlände i början av år 2000 avslag på sina asylansökningar, eftersom bombningarna i Kosovo upphört. Detta fick till följd att många av dem valde att gå under jorden för att undvika utvisning. Efter marsoroligheterna i Kosovo i mars 2004 ansågs alla

från RAE-gruppen vara skyddsbehövande enligt UNHCR, men i det "position paper" som UNHCR gav ut 2006 ansågs åter att ashkalier och egyptier från Kosovo inte generellt var att betrakta som skyddsbehövande. De kunde därför avvisas till Kosovo. Romer ansågs däremot som skyddsbehövande och därmed kunde nyanlända romska flyktingar få uppehållstillstånd och flyktingstatus.

Härigenom fick Sverige en situation där personer som kom från samma samhälle, med samma bakgrund, men som sökt uppehållstillstånd vid olika tidpunkter, kanske bara några månaders mellanrum fått olika besked. Några fick asyl, andra inte. Det är viktigt att minnas att majoritetsbefolkningen i Kosovo, alltså albanerna, inte gjort någon skillnad på romer, ashkalier och egyptier. I deras ögon är alla "zigenare" (magjup) och att betrakta som överlöpare.

Många av de romer som anlant till Sverige som flyktingar från Balkan har traumatiska upplevelser bakom sig. Kvinnorna har ofta utsatts för sexuella övergrepp under och efter kriget, många har tvingats se på när deras män och barn misshandlats eller dödats.

– Vi måste förstå de mekanismer som gör att människor tigger om det som hänt. För romska kvinnor – och för hela familjen – är hedern oerhört viktig. Att tala om att man har varit utsatt för sexuella övergrepp är absolut tabubelagt. Många har svårt att ens benämna en våldtäkt, eftersom ord saknas. Många gånger är det bara genom omskrivningar som svåra händelser kan berättas. Det är en skammens börda som många kvinnor bär på och många vill inte ens att krigsvåldtäkternas förekomst omnämns i rapporter om brott mot mänskliga rättigheter. Kvinnorna känner sig utsatta

enbart genom att det misstänks att de varit utsatta för övergrepp. Och om man verkligen har varit det, är det av största vikt att hålla det hemligt. Man önskar att det får förbli en hemlighet, för vem skulle kunna ha nytta av att det kommer fram. (vem är det som rotar, hur kommer informationen att användas sen?).

– På grund av skammen kan kvinnor inte prata om våldtäkter inför sina män, det är inte heller något man kan ta upp i asylförhör. Om kvinnan ska kunna berätta om detta måste det finnas en sekretess som skyddar henne. I många fall är det först i samband med avvisningsbeskedet som historierna kommer fram, först när kvinnan bryter samman. Men om någon inom sjukvården t.ex. en kurator då säger till kvinnan att hon ska berätta allt för att få stanna och resultatet sedan ändå blir att hon avvisas, vilket förtroende kommer hon då att ha för dem som säger att man ska tala sanning?

– Jag har varit med om albanska tolkar som efter att ha tolkat ett samtal kommit fram och sagt: "Du ska inte tro på det där, det finns inte en albansk man som skulle kunna tänka sig att våldta en romsk kvinna". Detta var nästan värre än att höra kvinnornas egna berättelser!

Livet på soptippen i Belgrad

Sverige och Serbien har tecknat ett så kallat återtagandeavtal som innebär att Serbien förbundit sig att ta hand om de flyktingar som skickas tillbaka. I praktiken handlar det bara om att folk får en bussbiljett för resan in till Belgrad från flygplatsen. I övrigt får de klara sig själva. Människor som skickats tillbaka saknar ofta ID-handlingar, vilket bl. annat innebär att om de är sjuka så kan de inte besöka offentliga sjukhus.

Många asylsökande romer som avvisats från Sverige och andra EU-länder hamnar i någon av de romska misärbosättningar som finns i Belgrad. Totalt beräknar man att 34 000 romer lever i och kring Belgrad, varav hälften bor under soptippslikanden former. Ett exempel är soptippen Gazela där det bor c:a 2 000 personer, däribland 35 familjer som utvisats från EU-länder (varav några från Sverige).

– Det är en verklighet som vi inte kan föreställa oss – men som vi bör känna till! Ändå tillämpar svenska myndigheter det ”inre flyktalternativet”, vi verkar tro att det är ett bra alternativ att efter 3-4 år som asylsökande i Sverige behöva ta sin tillflykt sig till en soptipp tillsammans med sina små barn.

Det som ändå slagit Ingrid Schiöler är den styrka som de människor som lever under sådana omständigheter ändå besitter:

– Det känns minst sagt udda att stå där på soptippen och prata med människor som talar utmärkt svenska. Att människor förmår vara politiskt aktiva och ha hoppet kvar, trots att de lever under en så fruktansvärd situation är imponerande. Jag förstår inte hur de klarar det, men de måste ha en mycket stark sammanhållning. Trots lervällingen och trots att de inte har rinnande vatten eller ens toaletter kämpar familjerna för att hålla sig rena och tvätta kläder, mattor och annat.

Ingrid Schiöler beskrev vad som hänt en av de familjer hon träffat på soptippen i Belgrad. Mormodern hade fått magproblem. Förmodligen var det inte något värre än blindtarmen, men sjukhuset ville ha 300 Euro för att operera och de pengarna hade inte familjen.

– Vad som hände var att kvinnan dog, eftersom inget sjukhus ville ta emot henne. När jag träffade familjen igen frågade de om de kunde få en bild som jag tagit av henne. De hade inte ens ett fotografi! Vad är det för ett slags samhälle vi skapar där människor förlorar sina liv för att de inte har råd med grundläggande sjukvård? För mig handlar det om humanitet och människovärde. Därför känner jag också väldigt starkt för att vi ska ge läkarvård åt papperslösa flyktingar i Sverige.

Historien om en familj

En av de familjer Ingrid Schiöler följt heter Limoni. TV 4 har gjort flera inslag om familjen och den nämns i det kapitel Ingrid Schiöler skrivit i antologin "Ett fördrivet folk" (Forum för Levande Historia). Beskrivningen av hur familjen behandlas är ett skrämmande exempel på den diskriminering som romer utsätts för.

Familjens äldsta dotter kidnappades och försvann under Kosovo-krigets början och inget vet vad som hände henne. Pappan i familjen skottskadades. För att hantera de trauman han gått igenom började han dricka. Mamman är hjärtsjuk och analfabet.

– Mamman kom till Sverige först och sökte då asyl för sig och de barn som kommit med henne. Hon kunde inte läsa och skriva och hade i asylförhöret svårt att beskriva var hon varit innan hon kom till Sverige. Här fick hon också en manlig albansk tolk, trots att hennes modersmål är romani Mamman klarade på grund av sin hjärtsjukdom inte av att ta hand om barnen som istället hamnade hos sin farmor som hade svenskt medborgarskap. Det talades om att mamman skulle behöva ett nytt hjärta,

men i läkarjournalerna stod det att transplantation inte var lämpligt, eftersom hon var analfabet (!). Det stod också i journalen att hon var romsk. Något liknande har jag aldrig hört talas om!

Samtidigt satt mannen och familjens övriga barn fast vid gränsövergången mellan Kosovo och Serbien. Deras hus hade bränts ned och de hade flytt till en KFOR-bas där de fick hjälp av ryska soldater. De fick de ransoneringskort och efter en tid kunde de fly till Sverige.

– När de senare träffade svenska flyktingutredare stämde inte deras berättelse med den som mamman lämnat. Kontakterna mellan familjemedlemmarna hade varit begränsad och vem kan begära att en 13-åring ska kunna uttala sig om vad mamman gjort?

De psykiska problemen ökade. Ett av barnen blev apatiskt under tiden i Sverige, alltmedan man väntade på att deras asylansökan skulle slutbehandlas. Till slut fick familjen avslag. Det blev polishämtning och mamman bröt ihop. Äldsta sonen hade slutat att sova hemma så polisen hittade inte honom. Tack vare det så fick mamman stanna kvar och vänta in honom. Men de övriga barnen utvisades. Bland annat så skickades en ett och ett halvt år gammal flicka tillbaka till Serbien i sällskap med en pappa som hade alkoholproblem – och utan att hon fick med sig sin napp! Det sistnämnda var något som tv-tittarna reagerade starkt på.

Pappan och den lilla dottern, den apatiska pojken och deras syskon hamnade i ett flyktingläger mot gränsen till Makedonien, först ett år senare återförenades familjen (i Sverige?).

– Jag tror att mamman gjorde det enda rätta: hon gömde sig tillsammans med sin pojke. I åtta månader levde de gömda innan det kom nya regler som

gjorde att de nu ansågs vara skyddsbehövande gentemot Kosovo. Deras nya ansökan bifölls och nu blev de flyktingklassade.

Är det då rätt att hålla sig undan ett utvisningsbeslut? Ingrid Schiöler menar att romer och personer från andra grupper alltid gör en egen bedömning om vad som är rätt för dem, de drar slutsatsen att det inte finns någon annat alternativ, om de inte ska riskera bli förföljda eller till och med dödade. Det handlar alltså inte om att välmenande svenskar talar om för folk att de ska gömma sig så att de ska få stanna, utan om de asylsökandes egna oftast mycket svåra beslut, för de vet i regel vilka svårigheter det för med sig att försöka leva gömd..

Romer från Rumänien

Till skillnad från romer från Kosovo kan romer från Rumänien röra sig fritt i EU. De kan komma hit och arbeta och är till skillnad från illegala invandrare från länder utanför EU inte papperslösa. Men som utbildad och utan att kunna språket är det oerhört svårt att klara sig i Sverige. Därför har många rumänska romer fortsatt till England och Irland, där det varit lättare att få okvalificerade arbeten.

Många av de rumänska romer som man kan möta på gator och i köpcentra i Sverige har tvingats att ge sig av sedan deras hem förstörts eller för att de av andra skäl tvingats bort, t.ex. av lokala myndigheter som inte vill ha dem där. Förslagna affärsmän är inte sena att utnyttja situationen genom att erbjuda bussresor till Sverige och andra länder. Den som reser lånar pengar för själva resan och kan sedan tvingas lämna ifrån sig passet som säkerhet till transportören. I praktiken blir det en form av skuldlaveri

där romerna förutsätts vara bra på att spela och tigga ihop pengar för att betala transport och uppehälle. I Göteborg bor en grupp romer på en camping som drivs under ideella former av en pingstpastor. Osentimentalt konstaterar Ingrid Schiöler att detta är en del av EU-problematiken, något vi måste räkna in som en del av vår realitet. Omvärlden tränger sig på, oavsett om vi vill det eller inte:

– Jag tror att vi i Sverige måste vänja oss vid att vår gatubild kommer att förändras och att vi allt mer kommer att se människor från andra delar av Europa som på olika sätt försöker försörja sig.

Många svenskar har också upprörts av det som man uppfattar som ett utnyttjande av barn som skickats ut för att spela eller tigga. Många undrar vad de sociala myndigheterna egentligen gör.

– Jag tror att kunskapen hos svenska socialarbetare om dessa barn är väldigt liten. Folk ringer till myndigheterna och barnen blir ett irritationsmoment. Då är det lätt att utifrån den svenska sociallagen tolka in vad som är barnens bästa. Men det är inte säkert att det vi tror är bäst verkligen är det. Jämfört med att bli lämnad kvar hos släktingar under miserabla former är det kanske bättre att bo med mamma och pappa på en campingplats utanför Göteborg. Visst är det naturligt att önska att dessa barn ska få gå i skolan och slippa tigga, men verkligheten är kanske den att de inte heller har någon möjlighet att gå i skolan "hemma". Det handlar helt enkelt om vilken kunskap man har och hur man tolkar verkligheten.

En orsak till att så många rumänska romer tar sig vidare till andra delar av Europa är den omfattande diskriminering som råder i deras eget hemland

och som t.ex. kan innebära att romska barn inte får gå i skolan med "vanliga" rumäner.

– Jag har träffat många rumäner som är irriterade på romerna och som skäms över att bli hopblandade med dem. Det finns ungefär 2,5 miljoner romer i Rumänien och av dem har många lagt sin bakgrund på hyllan och blivit helt integrerade i det rumänska samhället. Men den bild av romer som finns hos majoriteten i Rumänien har en mycket starkt negativ påverkan på de romska barnens självbild. Om omvärlden ser dem som skräp uppfattar de till slut sig själva på samma sätt.

– Nyligen besökte jag en romsk bosättning i Rumänien. Det var snö, men många barn gick barfota ute. Man hade inte ved, barnen gick inte i skolan. Föräldrarna förklarade att de gärna skulle skicka barnen till skolan bara de hade kläder och skor. Föräldrarna var inte motståndare till utbildning, men de visste att barn som går barfota till skolan blir hemskickade eller mobbade.

– Det positiva är att det finns många organisationer och samfund som bygger broar, knyter kontakter och samlar in pengar till romer bl. a. i Rumänien och södra Polen.

Romer i Makedonien och Albanien

Makedonien är omskrivet som ett mycket romvänligt land. Flera städer har romska borgmästare och det finns romska ledamöter av parlamentet. Det finns dock oroande tendenser till minskad tolerans, menar Ingrid Schiöler. Många romer tvingas bort från ett område i huvudstaden Skopje, trots att de bott där under en lång tid, eftersom marken blir allt mer

värdefull. Trakasserier förekommer och man kan dagligen höra skottlossning. Det kan t. ex vara albaner som skjuter för att skrämmas. Man vågar t.ex. inte släppa ut sina barn och till slut går man med på att sälja sin mark eller hus och ger sig iväg för att söka asyl i något annat land.

Albanien, som kontrast mot hur det varit tills för några år sedan, har satsat mycket arbete för att stärka romernas situation och delaktighet i samhället. Sida har bidragit med stöd till detta arbete, och även Palmecentret har arbetat med demokratiutvecklingen bland unga romer i bl. annat Albaniens huvudstad Tirana.

Familjeåterföreningslagens konsekvenser

Det ligger nu ett svenskt lagförslag att en person som fått uppehållstillstånd inte skall beviljas familjeåterförening om han/hon inte har egen bostad och försörjningen ordnad. Om försörjnings- och bostadskraven inte är uppfyllda, så skall det efter fyra års bosättning ändå vara möjligt att få återförenas med sin familj. Att vänta fyra år innan en familjeåterförening kan ske är en destruktiv väntan som inte gagnar någon, varken samhället eller individen. Att ständigt oro sig för familjemedlemmar i hemlandet påverkar studieresultatet på SFI-undervisningen och därmed motverkas integrationen. Ingrid Schiöler menar att en av de grupper som kommer att drabbas hårdast av detta är romer, eftersom de hör till de grupper som har högst arbetslöshet och sämst boende. Lagförändringen siktar åt samma håll som den danska utlänningslagen, men de som drabbas hårdast har ingen eller liten möjlighet att protestera. Därför krävs det att andra agerar, menar Ingrid Schiöler:

– Vi måste protestera och visa vilka konsekvenser lagen får, hur orimlig den är för de som drabbas. Nyligen reste jag med en avvisad ung romsk kvinna och hennes spädbarn till Belgrad. Hon kom från gränstrakterna till Kosovo, men hade gäst sig under asyltiden i Sverige med en man som hade uppehållstillstånd. Men eftersom hon sökt asyl och fått avslag måste hon återvända till sitt hemland och därifrån söka uppehållstillstånd grundat på anknytning . Resan med barnet till Belgrad gick bra, hon behandlades väl av gränspoliserna, kanske för att hon hade en representant från svenska Röda korset med sig. Men hur går det för andra som inte har samma stöd? Och för de som är askhalier, egyptier eller romer och som tvingas tillbaka till Pristina? Frågan är hur de kommer att behandlas i det nu självständiga Kosovo.

Vad kan vi göra?

Vad kan då Sverige göra för att förbättra situationen för romer på Balkan och inom EU? Något av det viktigaste, menar Ingrid Schiöler, är att få tillstånd en dialog med romska organisationer i de länder som flyktingar kommer från. Dessa organisationer har mycket kunskap, men de jobbar i motvind. De behöver ökat ekonomiskt stöd.

Som engagerad i flyktingfrågor måste man också våga ifrågasätta olika uppgifter t.ex. när man får höra att svenska myndigheter fått garantier för att en person ska få hjälp när den utvisats från Sverige. Problemet är ofta att det inte finns någon korrespondens mellan den svenska myndigheten och den organisation som fått i uppdrag att ta hand om personen. Därför är det inte alls säkert att den utvisade får den utlovade hjälpen.

– Här kan vi bidra med mycket genom att etablera kontakter på gräsrotsnivå så att till exempel unga flickor som utsatts för trafficking inte blir upphämtade av t.ex. en hallick, när de landar på flygplatsen, utan istället möts av någon person från en trovärdig organisation som kan ge dem stöd och hjälp. I Belgrad finns t ex en mycket bra organisation som heter Astra (<http://www.astra.org.yu>) som arbetar precis på detta sätt med stöd av EU och Röda Korset. Den typen av organisation tror jag mycket på. Olika humanitära organisationer kan åstadkomma mycket med rimliga ekonomiska insatser, konstaterade Ingrid Schiöler.

David Isaksson

Global Reporting